

V Bruseli 1. októbra 2021
(OR. en)

12174/21

SOC 536
EMPL 390
EDUC 309
ECOFIN 887

POZNÁMKA

Od:	Výbor pre sociálnu ochranu
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Predmet:	Kľúčové sociálne výzvy: Kľúčové posolstvá Výboru pre sociálnu ochranu na základe ročného preskúmania monitora výsledkov v oblasti sociálnej ochrany – schválenie

Delegáciám zasielame kľúčové posolstvá vychádzajúce z ročného preskúmania monitora výsledkov v oblasti sociálnej ochrany a z vývoja v oblasti politík sociálnej ochrany, ktoré 21. septembra 2019 sfinalizoval Výbor pre sociálnu ochranu, na účely ich schválenia na zasadnutí Rady (EPSCO), ktoré sa uskutoční 15. októbra 2021.

Úplné znenie správy sa uvádza v dokumente 12174/21 ADD 1.

Profily krajín v rámci monitora výsledkov v oblasti sociálnej ochrany (SPPM), ktoré sú prílohou k tejto správe, sa uvádzajú v dokumentoch 12174/21 ADD 2 – 4.

Kľúčové posolstvá

1. **Výbor pre sociálnu ochranu (SPC) v rámci plnenia svojho mandátu podľa článku 160 ZFEÚ vypracoval pre Radu na základe najnovších dostupných údajov a informácií ročné preskúmanie sociálnej situácie v EÚ a vývoja v tejto oblasti politiky v členských štátoch.** Na základe toho dáva SPC do pozornosti zistenia a spoločné priority, ktoré by mali slúžiť na usmernenie prípravných prác súvisiacich s ročnou stratégiou udržateľného rastu na rok 2022.

Rozsiahle zlepšovanie sociálnych ukazovateľov ku koncu desaťročia, na ktoré sa vzťahuje stratégia Európa 2020, ...

2. **Pred vypuknutím pandémie COVID-19 začiatkom roka 2020 zažívala EÚ obdobie stabilného hospodárskeho rastu a rozvoja zamestnanosti**, vďaka čomu sa zotavila z negatívnych účinkov finančnej a hospodárskej krízy, ktorá ju zasiahla v rokoch 2008 a 2009, a dokonca dosiahla pokrok, a to v čase, keď sa začala vykonávať stratégia Európa 2020.
3. **Počas roku 2019 hospodárstvo EÚ nadálej rástlo** a zamestnanosť dosiahla historicky najvyššiu zaznamenanú úroveň, zatiaľ čo nezamestnanosť v EÚ sa s úrovňou 6,7 % vrátila na úroveň naposledy zaznamenanú pred krízou v roku 2008.
4. S výrazným nárastom zamestnanosti sa zlepšila finančná situácia domácností v EÚ, ako sa odráža v hrubom disponibilnom príjme domácnosti, čo viedlo k **rozsiahlym zlepšeniam mnohých ďalších sociálnych ukazovateľov**. Patrílo k nim zníženie miery závažnej materiálnej deprivácie, záťažovej hranice nákladov na bývanie a rizika chudoby a sociálneho vylúčenia obyvateľstva celkovo a detí v mnohých členských štátoch. Nárast rizika chudoby ľudí žijúcich v domácnostiach, kde takmer nikto nepracuje, a zhoršenie z hľadiska hĺbky a pretrvávania chudoby v mnohých členských štátoch ukázali, že niektoré aspekty sociálnej situácie boli stále znateľne horšie ako v roku 2008.

5. **Počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením** naďalej klesal, hoci zostal ďaleko od úrovne cieľa znižovania chudoby stanoveného v stratégii Európa 2020, ktorým je zníženie tohto počtu o 20 miliónov ľudí: v roku 2019 bolo v porovnaní s rokom 2008 ohrozených chudobou o takmer 10 miliónov osôb menej (alebo takmer o 12 miliónov menej, keď sa neberie do úvahy Spojené kráľovstvo). Bolo to spôsobené hlavne výrazným znížením počtu ľudí trpiacich závažnou materiálnou depriváciou a v menšom rozsahu znížením podielu ľudí žijúcich v domácnostiach, kde takmer nikto nepracuje.

... sa od vypuknutia pandémie Covid-19 prerušilo

6. Rozsiahly pozitívny vývoj sociálnej situácie sa **prerušil a potom zvrátil v dôsledku krízy spôsobenej pandemiou COVID-19** a súvisiacich opatrení na zamedzenie šírenia nákazy, ktoré prijali členské štáty na boj proti pandémie a na ochranu života a živobytia svojich občanov.
7. **Rôzne obmedzenia sociálnych a hospodárskych činností si vyžiadali vysokú daň na hospodárstve EÚ.** HDP v Európe kleslo za celý rok 2020 o 6,0 %, a to napriek silnému oživeniu európskeho hospodárstva v treťom štvrtroku 2020, keď sa obmedzujúce opatrenia v priebehu leta zmiernili, potom sa však opätovne zaviedli na zamedzenie druhej vlny COVID-19.
8. V tom istom období **sa zamestnanosť v porovnaní s poklesom hospodárskej činnosti znížila len mierne, a to o 1,5 %** (čo predstavuje približne o 3 milióny menej zamestnaných osôb) v porovnaní s rokom 2019. Tento relatívne mierny pokles zamestnanosti bol spôsobený výrazným príspevkom automatických stabilizátorov a rozsiahlym zavádzaním režimov skráteného pracovného času členskými štátmi, z ktorých niektoré sa zaviedli s podporou EÚ prostredníctvom *dočasnej podpory na zmiernenie rizík nezamestnanosti v núdzovej situácii* (nástroj SURE), a iných podobných opatrení na trhu práce.

Systémy sociálnej ochrany boli hlavným stabilizačným faktorom príjmu domácností a podpory nepretržitého prístupu k sociálnym službám, ...

9. Systémy sociálnej ochrany boli hlavným stabilizačným faktorom pri podpore príjmu domácností, keďže sociálne benefity vrátane režimov skráteného pracovného času **zohrávali pri zmierňovaní celkového poklesu príjmu domácností v roku 2020 významnú úlohu.** Prístup k systémom sociálnej ochrany bol často dočasne uľahčený v záujme zvýšenia efektívnosti týchto systémov pri ochrane ľudí, ktorí stratili zamestnanie alebo prišli o príjem. V menšej miere to bolo podporené aj úpravami daní z príjmu a majetku a ďalšími rýchlo prijatými opatreniami sociálnej politiky.
10. Tento stabilizačný vplyv sa odráža v tom, že hoci sa odhaduje, že stredná hodnota príjmov zo zamestnania obyvateľov v produktívnom veku (18 – 64 rokov) sa v porovnaní s rokom 2019 v EÚ znížila o 7,2 %, stredná hodnota disponibilného príjmu domácnosti, ako aj **celková príjmová nerovnosť a miera rizika chudoby zostali podľa odhadov viacmenej stabilné** (podľa rýchlych odhadov Eurostatu týkajúcich sa príjmov za rok 2020), i keď medzi jednotlivými krajinami a vekovými skupinami existujú značné rozdiely.

... ale súčasná kríza predsa len ovplyvnila viac osoby, ktoré sa už nachádzali v zraniteľných situáciách.

11. Napriek zmierňujúcej úlohe, ktorú zohrávajú systémy sociálnej ochrany, **ovplyvnila súčasná kríza výraznejšie zraniteľné osoby** – vrátane osôb v neistých alebo neštandardných formách zamestnania; osoby so zdravotným postihnutím a osoby, ktoré potrebujú dlhodobú starostlivosť (ako aj ich opatrovateľov); mladších pracovníkov, ktorí sú pravdepodobne nadmerne zastúpení v odvetviach, na ktoré mali opatrenia na obmedzenie fyzického kontaktu najväčší vplyv; rodiny a deti v zraniteľnom postavení; bezdomovcov; migrantov a národnostné menšiny. Najmä staršie osoby alebo osoby s rizikovými zdravotnými predispozíciami sú obzvlášť vystavené zdravotným rizikám, ktoré predstavuje COVID-19. Okrem toho sa so zvýšenou pracovnou záťažou a opatrovateľskými povinnosťami počas krízy museli vyrovnávať ženy, keďže sú nadmerne zastúpené v kritických sektoroch zdravotníctva a sociálnych služieb.

12. Napriek určitým zlepšeniam celkovej finančnej situácie európskych domácností osoby s nízkym príjmom čelia v roku 2021 naďalej obzvlášť veľkým finančným ťažkostiam¹, čo svedčí o tom, že **finančný vplyv krízy naďalej pociťujú oveľa viac osoby, ktoré sa nachádzajú v spodnej časti rozdelenia príjmov**. Domácnosti s nízkymi príjmami často čelili počas pandémie väčším ťažkostiam, keďže je pravdepodobnejšie, že bývajú v stiesnených alebo zlých podmienkach a nemajú doma prístup k internetu.
13. Napriek relatívne obmedzenému krátkodobému vplyvu pandémie na dôchodkové systémy pretrvávajú príjmové nerovnosti medzi staršími ľuďmi, pričom v staršom veku sú zreteľnejšie rodové nerovnosti. Po desaťročí zlepšovania sa zastavil pokrok v znižovaní rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia starších osôb v EÚ.

14. Najnovšie prognózy² ukazujú, že zlepšujúca sa situácia v oblasti zdravia, ktorá súvisí so zvyšujúcou sa mierou zaočkovanosti, a pokračujúce zmierňovanie opatrení na zamedzenie šírenia nákazy uvádzajú ekonomiky EÚ opäť do pohybu, pričom sa očakáva, že HDP sa v roku 2021 zvýši o 4,8 %. A hoci sa tempo obnovy bude medzi členskými štátmi líšiť, očakáva sa, že **do konca roku 2022 sa vo všetkých členských štátoch produkcia priblíži k úrovniam pred krízou.**
15. **Očakáva sa, že bude trvať dlhšie, kým sa zamestnanosť vráti na úrovne pred krízou,** keďže existuje priestor na predĺženie pracovného času, kým spoločnosti začnú znovu prijímať zamestnancov. Vyhliadky trhu práce budú závisieť okrem rýchlosti oživenia hospodárstva aj od načasovania ukončenia politickej podpory a od tempa, akým sa pracovníci premiestnia medzi odvetviami a firmami po pandémie a v kontexte zelenej a digitálnej transformácie.
16. Vzhľadom na zložitosť výziev a vplyv krízy spôsobenej ochorením COVID-19 **sa predpokladá, že systémy sociálnej ochrany zostanú v krátkodobom a strednodobom horizonte aj naďalej pod tlakom.**

- ² [Letná hospodárska prognóza 2021: Otváraním sa podporuje oživenie | Európska komisia \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/letna-hospodarska-progniza-2021-otvaranim-sa-podporuje-ozivenie)

V tejto súvislosti je potrebné zvážiť tieto politické usmernenia:

17. **Členské štáty by mali** v záujme obnovy po kríze a lepšej prípravy na budúce núdzové situácie **naďalej uprednostňovať opatrenia na boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, na riešenie zvyšujúcich sa príjmových nerovností, ako aj na zvýšenie odolnosti systémov sociálnej ochrany.** Reakcie jednotlivých štátov by sa mali naďalej sústreďovať na situáciu zraniteľných osôb a mali by zahrnúť mechanizmy na ich podporu.
18. Malo by sa zintenzívniť úsilie o zabezpečenie **silnej ochrany minimálneho príjmu spolu s prístupom k vysokokvalitným sociálnym službám a inkluzívnym trhom práce** v súlade s prístupom aktívneho začleňovania a vzhľadom na hlavný cieľ EÚ týkajúci sa chudoby a sociálneho vylúčenia. V tomto zmysle sa bude musieť zachovať alebo v prípade potreby rozšíriť investovanie do sociálnej oblasti, sektora dlhodobej starostlivosti a zdravotníctva a do ľudského kapitálu. Takýmito investíciami by sa podporilo oživenie a prispelo k posilneniu automatických stabilizátorov, čím by sa ekonomiky a spoločnosti stali odolnejšími voči budúcim krízam. Dôležitým partnerom orgánov verejnej moci pri poskytovaní sociálnych služieb môžu byť organizácie sociálneho hospodárstva.
19. Pokrytie, prenosnosť, primeranosť a transparentnosť práv na **sociálnu ochranu** by sa mala naďalej riešiť štrukturálnym spôsobom, a to aj zvážením dočasných opatrení prijatých v reakcii na krízu. Úsilie členských štátov by sa malo usmerňovať odporúčaním Rady o prístupe k sociálnej ochrane pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby³. Členské štáty sa vyzývajú, aby účinne splnili národné plány, ktoré nedávno predložili podľa tohto odporúčania. Vplyv plánov by sa mal dôsledne monitorovať.
20. Naďalej sa bude vyžadovať cielené úsilie o podporu **detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením**, ktoré je v súlade aj s odporúčaním Rady o Európskej záruke pre deti⁴. K zastaveniu prenášania chudoby z generácie na generáciu môžu prispieť komplexné činnosti na podporu rovnakých príležitostí poskytovaním súboru kľúčových služieb pre deti v núdzi.

³ [Odporúčanie Rady o prístupe k sociálnej ochrane pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby \(2019/C 387/01\)](#)

⁴ [Odporúčanie Rady \(EÚ\) 2021/1004, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti 2021/1004](#)

21. Musí sa zlepšiť sociálne začlenenie **osôb so zdravotným postihnutím** v súlade s *Európskou stratégiou pre oblasť zdravotného postihnutia na roky 2021 – 2030*⁵, a to prostredníctvom poskytovania inkluzívnejšieho vzdelávania, náležitého prístupu ku kvalitnej zdravotnej a dlhodobej starostlivosti a aktívnych politík trhu práce prispôbených ich potrebám.
22. Ďalšie úsilie je potrebné vynaložiť na sociálne začlenenie **migrantov a utečencov**, čo si bude vyžadovať integrovaný prístup, ktorý bude spájať odbornú prípravu a zlepšovanie zručností s pracovnými príležitosťami, ako aj s prístupom k službám, najmä zdravotnej starostlivosti a bývaniu.
23. Potrebné sú aj štrukturálne opatrenia na riešenie **bezdomovectva a vylúčenia z bývania**. V rámci takýchto opatrení by sa mali uprednostňovať integrované prístupy, v ktorých sa prepája prevencia, rýchly prístup k trvalému bývaniu a poskytovanie podporných služieb. Mala by sa urýchliť alebo v prípade potreby zlepšiť výstavba nových sociálnych bytov alebo prístup k pomoci v oblasti bývania. V očkovacích plánoch členských štátov by sa malo primerane myslieť aj na ľudí z útulkov a bezdomovcov, ktorí nežijú v útulkoch. Mal by sa plne využiť potenciál európskej platformy na boj proti bezdomovectvu s cieľom posilniť spoluprácu medzi rôznymi zainteresovanými subjektmi pri riešení tohto problému.
24. V súlade so zisteniami spoločnej správy Výboru pre sociálnu ochranu a Komisie o primeranosti dôchodkov za rok 2021⁶ by sa pozornosť mala naďalej zameriavať na **dlhodobejšie výzvy súvisiace so zachovaním primeranosti a udržateľným financovaním dôchodkov** v kontexte starnúcej spoločnosti a meniacej sa ekonomiky a trhu práce.
25. Členské štáty by mali pokračovať v prijímaní **opatrení zameraných na predĺženie pracovného života**. Úsilie o úpravu veku odchodu do dôchodku alebo požiadaviek na kariérny postup, dávok alebo akumulčných mier tak, aby odrážali zvyšujúcu sa strednú dĺžku života, by sa malo doplniť stratégiami aktívneho starnutia a pružnými formami organizácie práce vrátane možnosti kombinovať dôchodky s príjmom z práce.

⁵ [Stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím \(COM\(2021\) 101 final\).](#)

⁶ [Správa o primeranosti dôchodkov za rok 2021, ktorú vypracovali spoločne Výbor pre sociálnu ochranu a Európska komisia.](#)

26. Potrebne je trvalé úsilie o **zníženie rozdielov v dôchodkoch žien a mužov**, ako aj o zabezpečenie primeraného pokrytia a príležitostí na nadobudnutie dôchodkových práv pre **osoby v neštandardnom zamestnaní a samostatne zárobkovo činné osoby**.
27. Hlavným cieľom úsilia členských štátov v oblasti **zdravotnej starostlivosti** by malo i naďalej byť posilnenie odolnosti a účinnosti systémov zdravotníctva a prístupu k nim. V kríze sa preukázala hodnota **silných záchranných sociálnych sietí**, ako aj strategický význam **efektívnej koordinácie medzi sociálnymi systémami a systémami zdravotnej starostlivosti** pre zabezpečenie prístupu ku kvalitnej starostlivosti pre všetkých.
28. Potrebne je opäť sa zamerať na **prevenciu chorôb a podporu zdravia**, ako aj na zlepšenie **poskytovania primárnej starostlivosti**. Súčasťou toho je zabezpečenie dostupnosti kvalifikovaného a náležite podporovaného **zdravotníckeho personálu**.
29. K riešeniu nedostatku pracovníkov v zdravotníctve by mohli prispieť inovačné prístupy v poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Pri podpore prístupu ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti pre všetkých môže pomôcť zmiešaný prístup, v **rámci ktorého sa fyzické poskytovanie služieb dopĺňa digitálnymi službami**. Zároveň by sa osobám s obmedzenými digitálnymi zručnosťami a obmedzeným prístupom k digitálnej infraštruktúre mali poskytnúť ďalšie informácie a podpora, aby sa zabezpečilo, že sa na nikoho nezabudne.
30. Členské štáty musia po skončení pandémie COVID-19 a v súlade so zisteniami spoločnej správy Výboru pre sociálnu ochranu a Komisie o dlhodobej starostlivosti za rok 2021⁷ výrazne zintenzívniť úsilie o riešenie štrukturálnych výziev v súvislosti s **dlhodobou starostlivosťou**. To znamená zabezpečiť dostupnosť vysokokvalitných, cenovo dostupných a prístupných služieb dlhodobej starostlivosti pre všetkých, ktoré ich potrebujú; riešiť výzvy týkajúce sa pracovnej sily a podporovať poskytovateľov dlhodobej starostlivosti; ako aj zlepšiť nákladovú účinnosť dlhodobej starostlivosti v čase stúpajúceho dopytu a ubúdajúcej pracovnej sily, a to aj využívaním potenciálu digitalizácie a zameraním sa na prevenciu.

⁷ [Správa o dlhodobej starostlivosti za rok 2021, ktorú vypracovali spoločne Výbor pre sociálnu ochranu a Európska komisia.](#)

31. **Opatrenia mimo oblasti sociálnej politiky** by sa tiež mali prioritne zameriavať na zlepšenie sociálnej situácie v celej Únii. Všetky reformy vrátane tých, ktoré sú zamerané na riešenie zelenej a digitálnej transformácie, musia zohľadňovať problémy v sociálnej oblasti a oblasti zamestnanosti. Posúdenia príjmového rozdelenia môžu pomôcť zabrániť nepriaznivým sociálnym účinkom.
32. Úsilie počas obdobia obnovy by sa malo naďalej usmerňovať **Európskym pilierom sociálnych práv**. Pri vykonávaní piliera v budúcich mesiacoch a rokoch by mali byť rozhodujúce tri nové hlavné ciele EÚ v rámci akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv, ktoré lídri EÚ uvítali v Portskom vyhlásení⁸ a ktoré sa majú dosiahnuť do konca desaťročia v oblastiach zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby. Členské štáty sa na tento účel vyzývajú, aby si po zohľadnení vnútroštátnych okolností stanovili ambiciózne a realistické vnútroštátne ciele, ktoré budú adekvátnym príspevkom k dosahovaniu cieľov EÚ.
33. Členské štáty by mali optimálne využívať finančné prostriedky sprístupnené na základe **nástroja obnovy Next Generation EU, ako aj posilneného rozpočtu EÚ na roky 2021 – 2027**. Mali by sa využívať najmä synergie medzi ochranou klímy a digitalizáciou na jednej strane a investíciami do sociálnej infraštruktúry a zručností na strane druhej, čím sa prispeje k spravodlivej transformácii. Finančné prostriedky budú zohrávať dôležitú úlohu pri podpore obnovy zabezpečením financovania pre programy na reštartovanie ekonomiky a zvrátenie sociálneho vplyvu pandémie.
34. **Európsky semester je naďalej účinným koordinačným nástrojom** na podporu udržateľného a inkluzívneho hospodárskeho rastu, konkurencieschopnosti, zamestnanosti a primeranej sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia. Je naďalej dôležité, aby sa prihliadalo na rovnováhu medzi dočasnými cieľovými úpravami súvisiacimi so začatím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a širším účelom semestra. V tejto súvislosti **by sa mala zachovať úloha Rady EPSCO a jej poradných orgánov v rámci procesu semestra** v súlade s minulými cyklami semestra a pri plnom uplatňovaní zmluvy (článku 148 ZFEÚ) a príslušných mandátov poradných orgánov.

⁸ [Portské vyhlásenie \(webové sídlo Rady, 7. mája 2021\)](#).

35. V záujme posilnenia sociálnej Európy a podpory vykonávania Európskeho piliera sociálnych práv na úrovni EÚ a členských štátov a s náležitým ohľadom na ich príslušné právomoci **by sa mal udržiavať konštruktívny dialóg medzi inštitúciami EÚ, členskými štátmi, sociálnymi partnermi a organizáciami občianskej spoločnosti.**
36. **Európska komisia sa vyzýva, aby uvedené politické usmernenia zohľadnila pri príprave ročnej stratégie udržateľného rastu na rok 2022.**
-